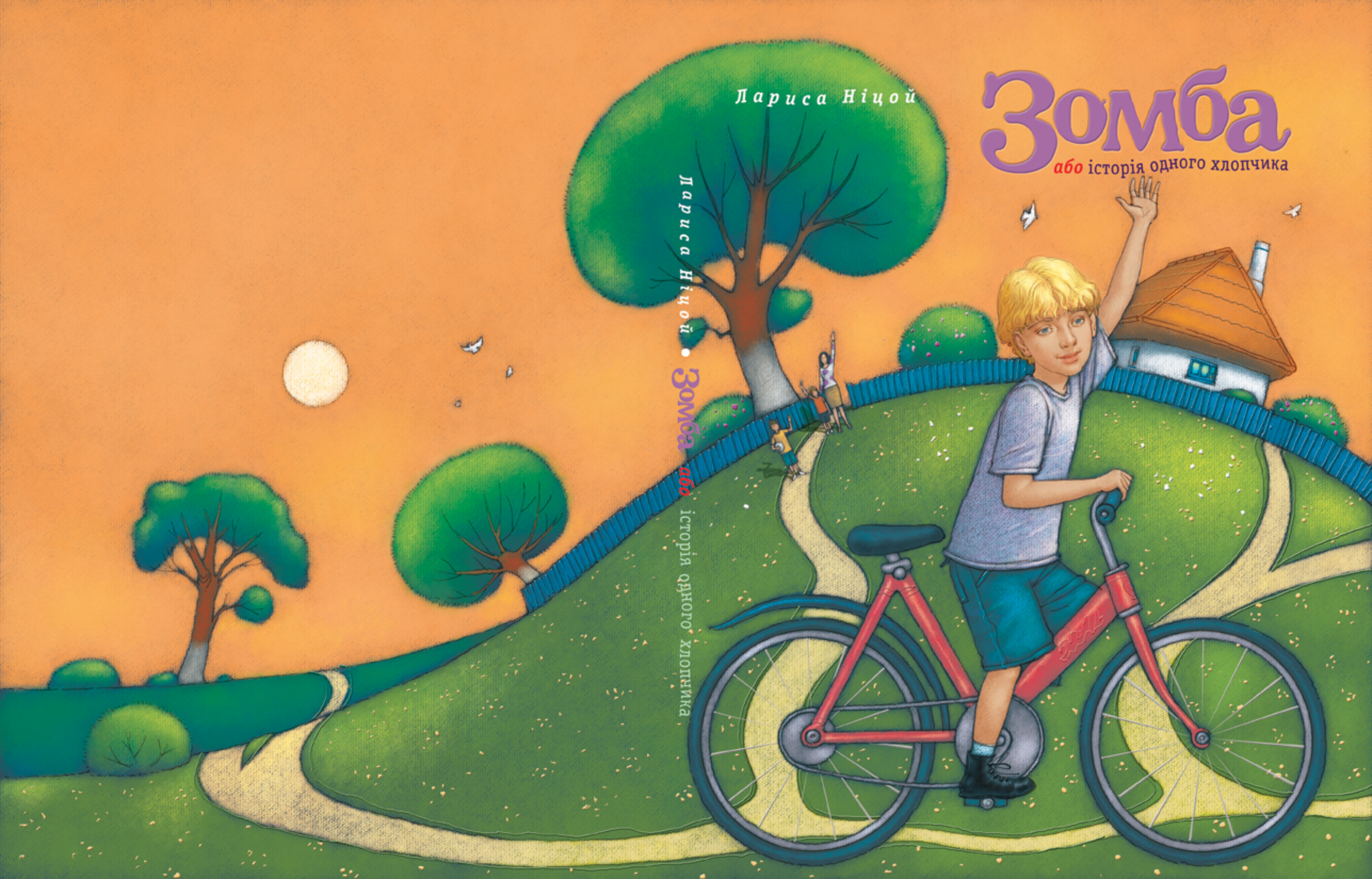

Лариса Ніцой

Зомба

або історія одного хлопчика

Лариса Ніцой • Зомба • або історія одного хлопчика

Лариса Ніцой

Зомба

або

історія
одного хлопчика

Художник Арсен Джанік'ян

Видавництво "Аконіт"
2010

Зомба

(або історія одного хлопчика)

Зомба сидів навпочіпки під “Зоряним”, нерухомим поглядом зачепившись за тріщину на асфальті. Задубілі пальці тримали пластиковий стаканчик, об дно якого інколи дзенькала монета. Але частіше дзенькали не монети, а слова:

— Ич, розсілося, марш у школу! — обурювалася дамочка в норковій шубці.

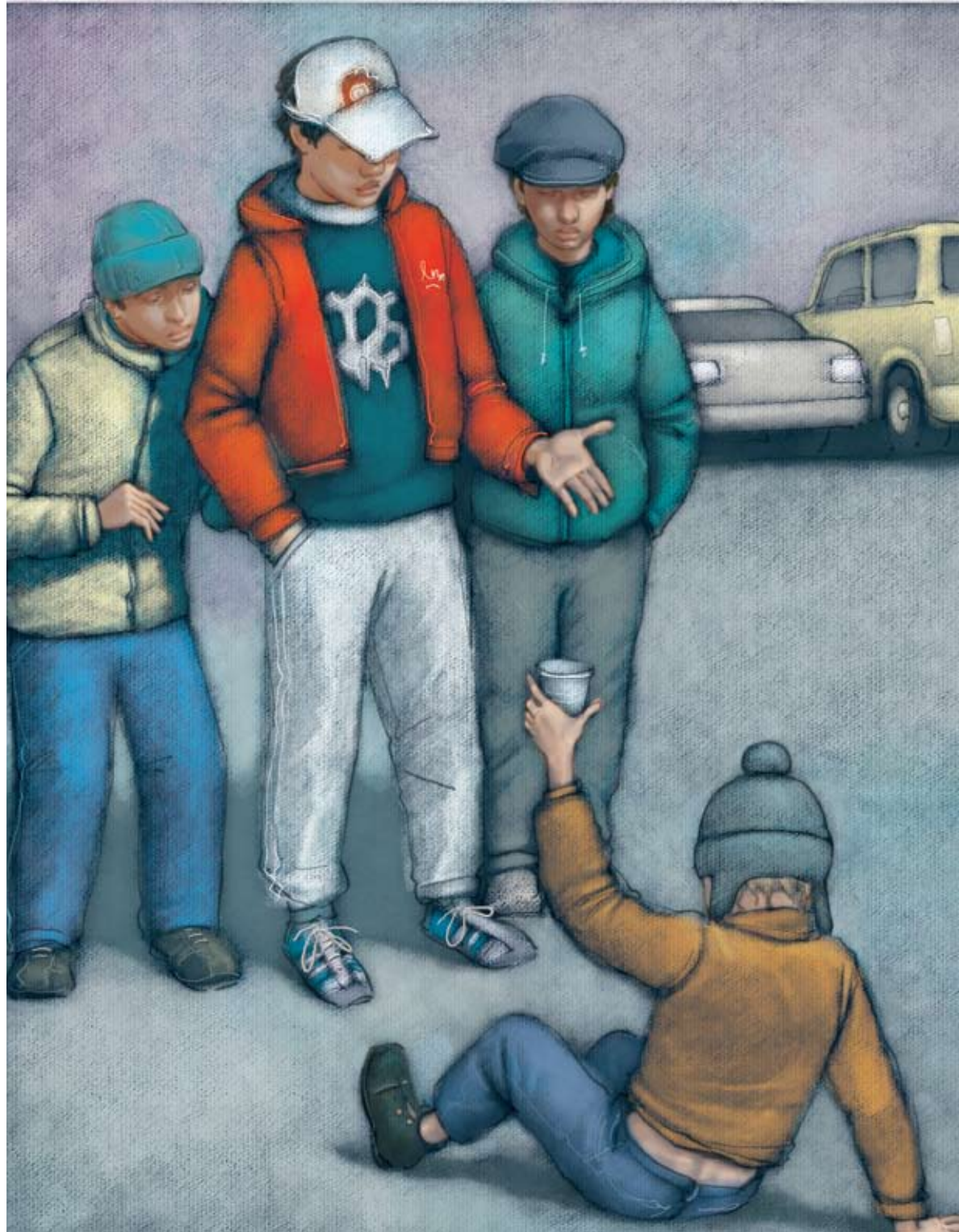
— Ану геть звідси, попрошайка нещасний! Повсідаються, тільки людей відлякують! — замахувався мітлою прибиральник.

Та Зомбі було все одно. Він не чув, що йому казали відвідувачі супермаркету. Йому було однаково, які погляди кидають на нього перехожі. Йому було байдуже до всіх. І всім було байдуже до цього дивного створіння.

На вигляд Зомбі було від сили років сім. Затертий брудний одяг немало побачив на своєму віку. Куці штанці не доходили до кісточок. Між ними й краєм стоптаних черевиків виднілися худі голі ноги. Короткуваті рукави курточки не прикривали рук-ниточок. Він скидався б на звичайного вуличного бродяжку, якби не його обличчя. Воно було бліде, аж прозоре, і ніби закам’яніле. Хоч би що відбувалося навколо, жоден м’яз на його лиці не рухався, як і великі, колись блакитні очі. Їм би випромінювати безтурботну радість і допитливість, натомість погаслі, невиразні, вони теж були ніби неживі. Здавалося, ніщо не зможе розторсати цього хлопчика. Він дивився кудись у порожнечу й нічого не помічав навколо. Він не помічав, що промок і давно змерз, що його ноги заніміли від довгого сидіння навпочіпки.

Він не знав, скільки отак сидить: кілька годин, півдня, чи більше. Він тільки бачив перед собою тріснуту смужку асфальту, мокру від мряки, і ще він знав, що йому треба діждатися Ігорюні.

— Ну як успіхи, работнічок? — розлігся над головою знайомий голос.

Зомба поворухнувся. Задубілою рукою простягнув стаканчика, сисячись встати на заціпенілих ногах. Йому ніхто не прийшов на допомогу, навпаки, троє підлітків стояли й реготалися, дивлячись, як малий намагається піднятися. Затерплі ноги не хотіли слухатися хлопчину.

— Ну дає, ну циркач! — сміявся Ігорюня, плеснувши Зомбу по плечі.

Той не втримався і, перекинувшись, усівся просто на мокрий асфальт, але тепер він міг хоч розігнути коліна. Ігорюня підхопив стаканчик з копійками і став їх перераховувати.

— Да-а-а, не густо, Зомба! Поганий з тебе прохач! Ладно, знай мою добрість, на тобі на хліб. Зранку шоб був на місці.

Ігорюня в супроводі двох підлітків пішов далі робити обхід території, залишивши позаду Зомбу, який задубілими пальцями намагався покласти монетки до кишені.

— От послав Бог на мою голову! — віддаляючись, чвиркнув крізь зуби Ігорюня. — Такого й віддубасити нецікаво. Ви пам'ятаєте, як тузили його ще місяць назад? Хоч би сльозинка капнула, чи попросився б, мовчить, як мумія. Він хоч балакать уміє чи німий?

— Не-а, ні німий, — відповів той, що йшов від Ігорюні зліва. — Помню, раніше говорив.

— Слухайте, та він обколотий! — здогадався Ігорюня. — Точно, під кайфом! Ні чорта не розуміє, де він і що з ним!

— Та ні, Ігорюнь, він не по цім ділам. Де в нього гроші? Це ж скільки бабок треба! Він же не краде, тільки просить, — відповів, той, що йшов праворуч.

— Н-да-а! На це не розживешся, — погодився Ігорюня. — Не колеться, значить нюхає! Точно! Я ж йому залишаю трохи копійок — на клей вистачить.

— Ігорюнь, — обізвався той, що зліва, — а ти того, забирай у нього все, він же й не пікне!

— Заткнися! — несподівано гримнув Ігорюня. І, багатозначно піднявши вгору вказівного пальця, поважно вимовив:

— Ігорюня “все” не забирає! Ігорюня — добрий!

* * *

Зомба побрів додому. Якби Зомба міг думати, він знав би, що додому йому зовсім не хочеться. Але Зомба думати розучився. Ноги самі приводили його до дверей квартири, де Зомба жив. Рука сама піднімалася до дзвінка. Згодом двері відчинялися і впускали Зомбу. Часто йому доводилося чекати довго. Зомба чекав терпляче. Стомившись стояти, він присідав, спершись спиною об двері. Бувало, так і засинав. Коли двері відчинялися, Зомба падав спиною у квартиру. Падав у сморід і бруд. Тут не прибиралося ніколи.

— Ну што, пріньос? — перше, що він чув. І грубі тремтячі руки смикали його, обмацували, виривали випрохані в перехожих копійки, усі до останньої. Ці копійки були потрібніші Мар'яму, ніж Зомбі. Мар'ямові треба було терміново випити...

Зомба брів додому, точніше брели його ноги. У Зомбиній голові було зовсім порожньо. Раніше, коли Зомба вмів думати, він згадував, як йому жилося з мамою. З мамою Зомбі жилося краще. Вона хоч і пила, і, було, днями лежала на продавленому дивані, дихаючи перегаром, але вона його менше била. А ще йому перепала зі столу недоїдена ковбаса або хліб. Колись вони жили у двокімнатній квартирі, і Зомба ходив до школи. Але мамі треба було пити все більше й більше. Згодом вони переїхали на околицю до малосімейки, і Зомбу до іншої школи вже ніхто не відвів. Мама привела додому Мар'яма. Вони разом збирали пляшки. Разом пиячили. Зомба уже й не згадає, якою була мама. Він розучився згадувати. У голові було пусто, аж гуло.

Якось Мар'ям дуже лютий і дуже п'яний повернувся додому без мами. З того дня він постійно б'є Зомбу. Дуже б'є. По голові. Спочатку було боляче й Зомба плакав, а потім звик. Поступово кудись із Зомбиної голови стали зникати всі думки. Він знав тільки одне: треба піти під "Зоряний", назбирати там грошей і принести їх Мар'ямові.

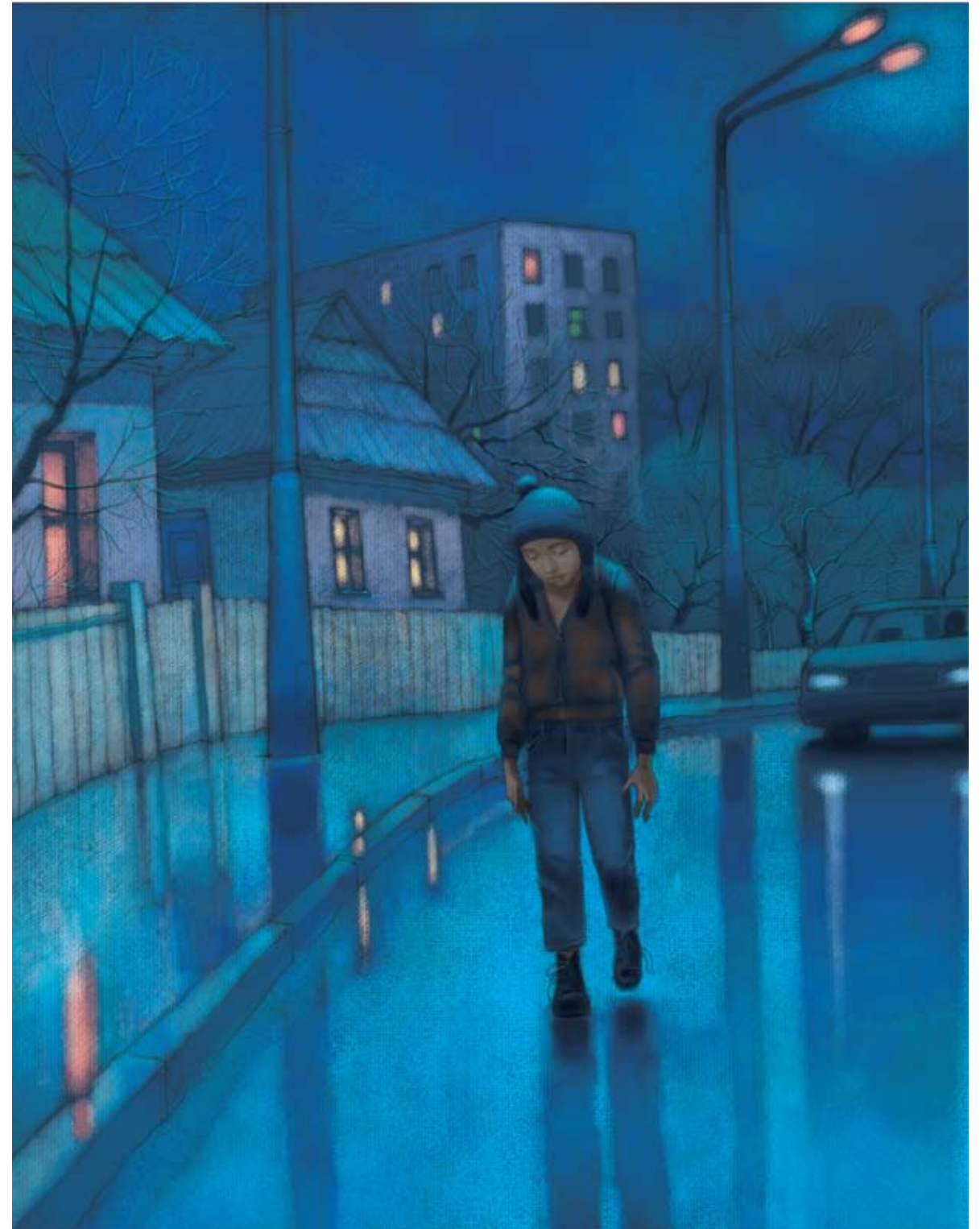
Коли Зомба вперше з'явився під супермаркетом, до нього підійшов Ігорюня:

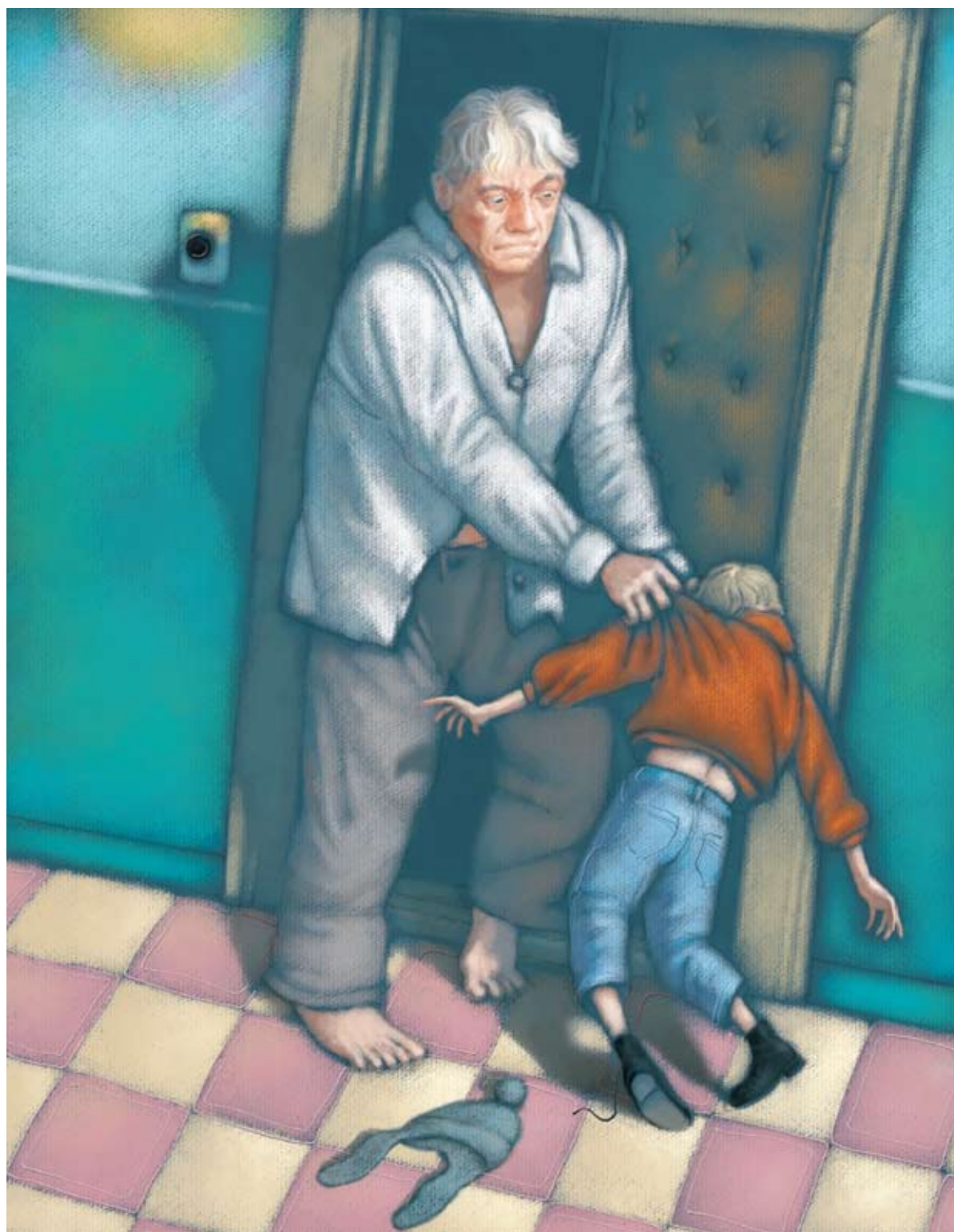
— Е! Я шось не доганяю?! Це моя територія, і я тут старший! Шось я не помню, шоб ти в мене наймався!

Ігорюня обійшов навколо хлопчика, зміряв його згори до низу поглядом, замахнувся і влупив такого сильного щигля, що малий аж поточився.

— Валі атсюда, я сказав!

Та хлопчєня тільки руку опустило, у яку йому клали монети.

Того дня Ігорюня добряче побив малого й наказав більше не з'являтися. Той не просився й не плакав. А наступного дня знову стояв під супермаркетом, простягнувши руку.

— Ти шо, крутий, да? Чи шо? — насунувся на нього Ігорюня. — Мало получил? Додавимо!

Цього дня малого били втрюх. Наступного дня він знову стояв під магазином.

— Не, ну ти тільки глянь на цього кренделя! Знову приперся! От тормоз!

— Ігорюнь, пішли йому ще раз морду натовчемо!

— Не хочу.

— Не поняв? Ігорюнь, ти шо, здався?

— Заткнися! — визвірився Ігорюня й грізно насупився. — Забув, хто тут старший? Пеньків щас під зад надаю, вспомниш! Який кайф його лупити? Він же якийсь обкурений. Не б'ється, не плаче, не тікає. Ну прям тобі зомбі.

— Ей, Зомба! Слухай сюда! Тепер так тебе звати! Можеш стояти тут кожного дня. Будеш мене ждати! Прийду — свою долю заберу, — тоді додому йтимеш. Не послухаєш — лупитиму! Врубаєшся, шо кажу? Слухатись — мене! Я тут — старший!..

* * *

...Зомба ледве волочив ноги. Якби в голові не було так порожньо, Зомба згадав би, що вже давно не їв. Інколи йому перепало щось погризти від Ігорюні. Ігорюня справді був добрий. Він ніколи не забирив у Зомби все. Усе в нього забирив Мар'ям. Якщо сьогодні Зомбі пощастить, Мар'ям теж буде добрим і не битиметься. Коли Мар'ямові не вистачало грошей, він лупцював Зомбу чим під руку попало. Зомба забивався в куток, скручувався в маленький клубочок, затуляючись руками, ховав голову й чекав, коли припиняться удари. Інколи в очах і в голові темніло, і він кудись провалювався. Тоді Зомбі здавалося, що лупцюють не його. Що він стоїть тут поруч і дивиться на себе збоку чужими очима.

Зомба добрів до дверей, натиснув на дзвінок. Напрочуд швидко двері відчинилися:

— Давай деньги, падла. Улинівать вздумал? Скільки ждати можно? Я научу тебя дисципліне!

Щось важке рухнуло Зомбі на голову. Теплі дзюрочки побігли по обличчю. Стало темно...

* * *

Йому снився сон. Він не знав, що такі сни бувають. Кольорові, радісні. Йому снився зелений луг. І він не йде, а пливе над тим лугом. Навкруги бувають трави, квіти. Квіти різнобарвні, запашні, і метелики над ними. Зверху сонце світить, а під сонцем жінка стоїть. Вона простягає до нього руки. Сонце світить прямо йому в очі, й не можна розгледіти її обличчя, але він точно знає, що то його мама. На душі легко. Затишно... Йому приснився рай.

* * *

- Ну, молоді люди, як наші справи?
 - Харашо!
 - Поглянемо! І справді “ха-ра-шо”! Якщо так піде далі, скоро можна буде й додому.
- Рипнуло ліжко, і кроки зупинилися десь поруч. Війнуло ліками. До нього доторкнулися чиїсь теплі долоні.
- Що, юначе, все мовчимо?
 - Мовчить, Геннадію Петровичу. Ні слова. Від їжі не відмовляється. Анюта приходять годує. На “утку” справно ходить, як по годиннику. І все!
 - Ну так уже й все?
 - Все!
 - Ну нічого, нічого, юначе. От ми тобі пов’язку сьогодні з обличчя знімемо, побачиш світ. Повеселішаєш.
- Знову кроки. Стукнули двері. На хвилину запала тиша.
- Тьомка, Тьом! До тебе сьогодні прийдуть?
 - Ага!
 - До мене теж! Мамка приїде, полуниця привезе. Слухай, а чого до нього ніхто не приходять?
 - Не знаю.
 - А мовчить чого? Німий?
 - Не-а. Травма в нього не тільки голови, а душі й серця.
 - Ну ти й сказанув!
 - Це не я! Це нянічки на коридорі, а я підслухав!

* * *

- Гарненьке ж яке!
- Голубоглазеньке!
- Бідолашненьке!

Він лежав у палаті на своєму ліжку й не рухався. Погляд, теж нерухомий, зупинився на якійсь крапці на стелі й там залишався уже який день поспіль.

- Так не можна! — жаліли його санітарочки.
- Поговори зі мною! — умовляла медсестра.
- Не підганяйте його! — гримав на них лікар.

Крім нього, у палаті ще лежали Артемко й Славик. Пустотливі, веселі. Проте його це не цікавило. Його нічого не цікавило. Як за останнє спасіння, очі вчепилися за крапку на стелі й не хотіли її відпустити. Не могли відпустити.

* * *

- Доброго дня усім! Привіт, Артемчику, привіт, мій любий. Ну, як почувашся?!

З порога почувся мелодійний лагідний голос. У палаті якимось відразу посвітліло. Запахло сонцем і вітром. Це прийшла Артемкова мама. Вона схилилася над сином, спочатку торкнулася губами його чола, ніби перевіряючи, чи немає в того жару, а потім поцілувала.

— Доброго дня, Оксаночко, уже йдете? — звернулася вона до Славикової мами, яка порядкувала біля сусіднього ліжка.

- Здрастуйте, Маріна! Да, уже ухожу. Нас в п'ятницю випісивають!

— Ну й слава Богу! Я за вас рада! — щиро мовила Артемкова мама й трохи сумніше додала, — а ми ще полежимо.

Жінки розпрощалися, і Славикова мама вийшла з палати, забравши свого сина на прогулянку.

- Так, хлопчики, дивіться, що я вам привезла!

Артемкова мама почала викладати на тумбочку їжу. Вона сіла на ліжко сина, погладила свого коханого бешкетника, тоді дотяглася рукою до ліжка, що стояло навпроти, і взяла за руку маленького синового сусіда.

- Ну, Сашуню, будеш їсти?

Сашуня лежав, дивлячись у стелю. Жіноче серце зайшлося від жалю. Марина не могла спокійно дивитися на цього худенького хлопчика, що лежав в одній палаті з її сином. Обом їм виповнилося по вісім років, але Саша був на вигляд набагато

меншим. Вона дуже жаліла свого Артемка, що лежав з підв'язаною ногою, але її синок, на відміну від сусіда по ліжку, був жвавою, непосидючою дитиною. Саме через свою невгамовність він отримав травму. На Артемкових рум'яних щічках виднілися ямочки, а темні, іскристі очі дивилися на світ допитливо. Незважаючи на хворобу, Артемко весело щебетав, радіючи всьому.

На хлопчика, що лежав навпроти, не можна було дивитися без щему в серці. Біляві кучерики вибилися з-під пов'язки на голові. Бліде личко в синцях. Блакитні очі наповнені безкінечним сумом. Якби не цей глибокий сум, його можна було б порівняти з херувимчиком з листівок. Натомість він скидався на маленьке, загнане в безвихідь зайченя, що намагалося захватитися в лікарняну постіль від усього світу. Треба бути просто іродом, щоб підняти руку на цю дитину.

Історія про сироту, що ледь не загинув від руки алкоголіка, швидко облетіла маленьке районне містечко. Про хлопчика говорили всі: від медперсоналу районної лікарні до простих перехожих. Люди смакували подробиці цієї темної історії, передавали її з вуст у уста, додаючи все нові деталі, обурювалися. Хтось розпитував про почуте в сусідів постраждалого хлопчика, а ті розводили руками і, звичайно ж, у всьому звинувачували відповідні установи: що на бідолашну дитину так довго не звертали уваги, що зволікали, що були бездіяльні. І за що тільки зарплату ці всі служби отримували? І куди тільки влада дивилася? І як добре, що все нарешті скінчилося, і вони, сусіди, більше не змушені будуть терпіти це неподобство.

Найактивніше цю тему обговорювали в лікарні:

— Правильно, що його в тюрму запроторили, погань оту, — хитали головами санітарочки, — спочатку мамку укокошив, а тоді ледве й дитини на той світ не відправив!

- Ой, дівчатонька, а я й не думала, що в нас міліція така проворна!

- Та де ж вона проворна?!

— Ну як же ж? Кажуть, той гад прямо на сходах розправу почав, отам його й пов'язали!

— Пов'язали, бо вкрав щось. От по нього й приїхали — а він у цей час малого б'є!

— А я, якби гроші в мене були, забрала б хлопчика до себе. Точно кажу, тільки не буде мені за що його виростить. Ми з чоловіком ледве на машину стяглися, а тепер гаражик якийсь треба, та й ремонт у квартирі проситься!

— Я теж не можу! Я собі колечко в магазині з діамантиком пригледіла! Все, що складала, прийдеться потратити. Залишуся геть гола!

— Тю, колечко, тут сирота гине!

— От і заберіть його до себе!

— А чому я?! У мене вже є син!

— Не знаю, чи одужає він? — сумнівалася молода лікарка-психіатр.

— Якби це було домашнє дитя. А так....

— Я хоч і старомодний, а так скажу: тепла йому душевного, ласки, — і відігріється, — стверджував заслужений Геннадій Петрович...

Марина вже другий місяць слухає ці розмови. Рівно стільки її синок Артемко лежить тут з переломом. Марина перезнайомилася з багатьма, дарма, що лікарня районна, а вона в селі живе. Марина тут щодня буває. Їзди електричкою з Малих Солов'їв до району всього 20 хвилин. Ось і днює Марина в лікарні біля Артемка. А в селі її ще один синочок дожидає — Ромчик. Точна копія брата, тільки на два рочки старший. Поки вона в лікарню до Артемка, Ромчик з бабусяю залишається. Господарюють. Чоловік до Польщі подався на заробітки. Мало в колгоспі платять, а він майстер на всі руки, от і поїхав. Нічого, скоро повернеться, легше їй буде. Аби Артемко вже одужував. Ну ніяк не хоче ніжка його зростатися. Її добрий непосидючий Артемко. Ромчик — той не такий. Розумний, спокійний. Ну прямо тобі професор. А от Артемко завжди пригод шукає. Іноді Марину розпач охоплює. Дітей, що одночасно з Артемком в лікарні лежали, уже повиписували давно. Тільки її синок ніяк не одужає. Душа за нього розривається, а тут ще й цього хлопчика в палату поклали...

— А що у мене ще є?! — і Марина дістала баночку з малиною.

Відсипала Артемкові, а сама сіла на сусіднє ліжечко. Погладила хлопчика по руці. Поправила йому подушку під головою.

— Дивися, Сашуню, яка запашна малинка, покуштуй! Це наша, домашня!

Саша слухняно відкрив рота, хоч і далі вперто дивився кудись у стелю.

— От молодчина! — підбадьорила його Марина, — давай ще!

Навпроти наминав ягоди Артемко.

— Ма, а чому він мовчить і дивитися на нас не хоче?

— Кривдили його, Артемчику, і ніхто не заступився.

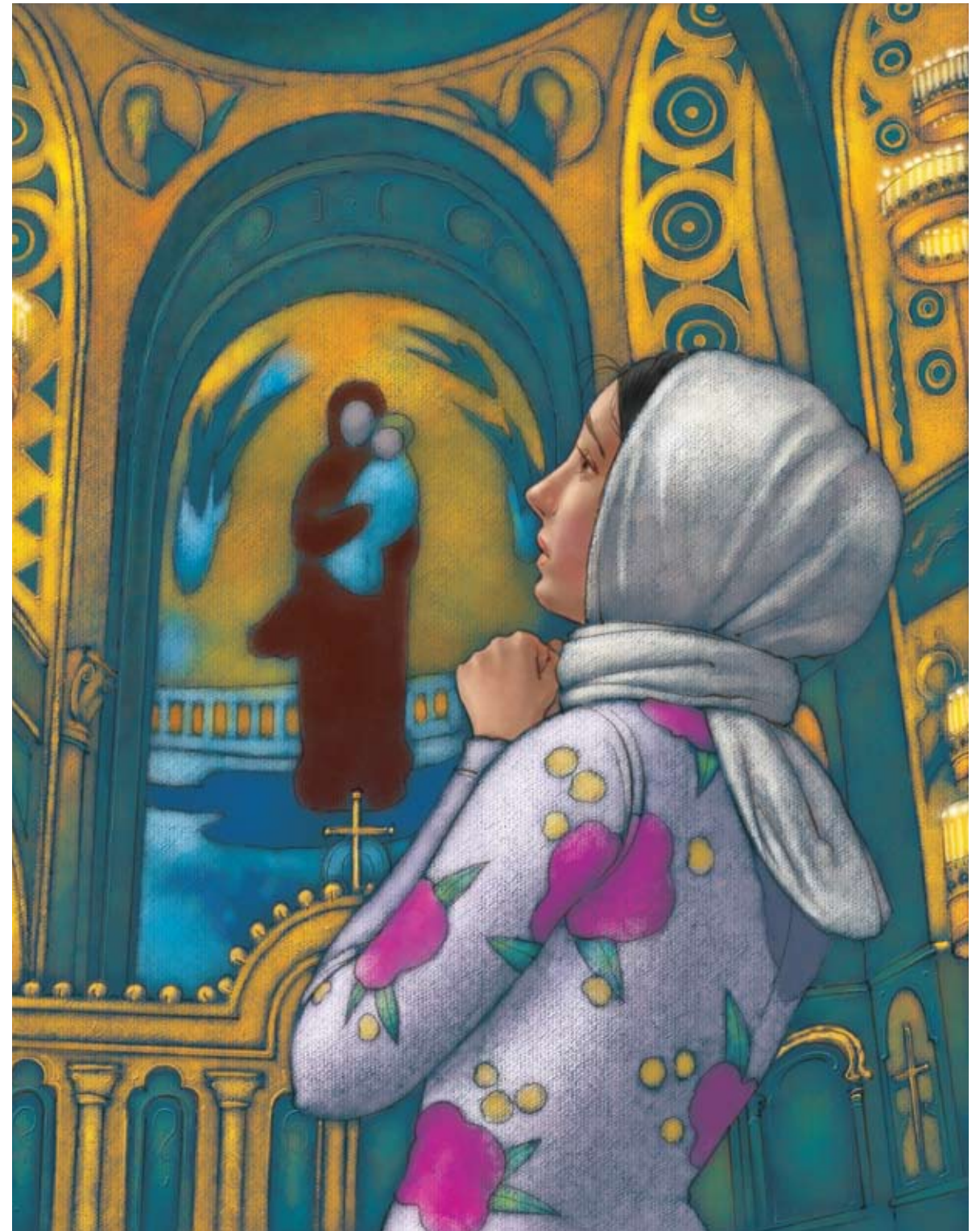
— Ніхто-ніхто?

— Ніхто.

— І він на всіх образився?
— Може, образився, а може, він просто нікому не довіряє.
Марина зітхнула.
— Ти цілий день що робиш? Мабуть, лясн точиш зі Славком?
— Не-а! Я ще трохи читаю!
— Читай, синку, читай. Наталя Сергіївна тобі вітання від усього класу передала й ще одну книжку. Читай, а в перервах із Сашею розмовляй, не тільки зі Славиком.
— А як же я буду з ним розмовляти? Він же не відповідає!
— А ти й не чекай від нього нічого, просто розмовляй! Розкажи, як живеш, про друзів, про Ромчика. Пам'ятаєш, як ти пораненого горобчика знайшов? Ти доглядав його й розмовляв з ним! Хіба ти чекав, що він з тобою заговорить? Ти його просто виходив і все!
— Ну то ж горобчик!
— А ти уяви, що Сашуня теж горобчик, і його треба доглянути, дивися, який він нещасний. Ні мами в нього немає, нікого на цілому світі!
Артемко скося поглянув на свого мовчазного сусіда.
— Ладно, ма, я подумаю.
Марина догодувала Сашу малиною, пригладила йому волосся, що вибілося з-під пов'язки, і пересіла на синове ліжко. Провела рукою по Артемковій голівці, поцілувала:
— Непосидюче ти моє. Ну, пощобечить трохи, а я піду баночку від малини помию.
Марина вийшла в коридор. Під ординаторською розмовляли дві санітарочки.
— А ти чула, сьогодні лікаря з обласної психушки викликали. Туди хлопчину нашого відправлять...

* * *

... Господи. Прошу Тебе. Благаю. Зроби так, щоб мій Артемко одужав. І дитині цій допоможи. І мені допоможи, Боже. Дай мудрості прийняти правильне рішення. Дай сили, Господи, усе пройти... Отче наш, що еси на небесах... О Пречиста Діво, Богородице...

* * *

— Дякую Вам, Марино Василівно, дякую, голубонько, і схиляюся перед Вами в низькому поклоні, — тряс руку Марині на прощання Геннадій Петрович.

— Що Ви, лікарю! Вам дякую! За Вашу працю спасибі! За турботу! За допомогу! — ніяковіла Артемкова мама.

Їх вийшла проваджати вся лікарня. Сьогодні Марина забирала додому Артемка й Сашу. Ще не всі документи були готові, але основний — дозвіл на усиновлення — лежав у Марини в кишені. Стараннями Геннадія Петровича Саша сьогодні їхав до Малих Солов'їв. Артемко стояв біля матері, міцно тримаючи Сашу за руку.

— Не боїсь! — Артемко підбадьорливо стиснув Сашину руку. Саша сором'язливо потупився.

Дорога була близькою. Скоро у вікні електрички показалося село. Спустилися сходами з перону, трохи пройшли центральною дорогою і звернули у вузьку вуличку. Невеликий охайний будинок, біля якого зупинилися, потопавав у квітах. Біля воріт їх зустрічали бабуся й Ромчик.

— Ну, привіт! — серйозно сказав Ромчик Артемкові, і брати по-дорослому обнялися.

— Привіт! — знову сказав Ромчик і обняв Сашу. — Мама мені про тебе багато розповідала!

Бабуся витерла фартухом сльози, обійняла Артемка й Сашу, смачно розцілувала в щоки:

— Нарешті, ви дома!

А потім чмокнула й Ромчика та пригорнула до себе всіх трьох.

— Мамо, не задушій дітей! — засміялася Марина. — Так, хлопчики, покажіть Саші, що тут у нас і де, а ми з бабусею на стіл накриємо.

Саша стояв серед двору й не знав, куди себе подіти. Останнім часом у його голові почали з'являтися маленькі думки, але Зомб... Але Саша ще не міг дати їм ради. Часом він помічав, що біля Артемка йому тепло. Біля тьоті Марини в нього починало щось свербіти в носі, давити в горлі й підозріло щипати в очах. І щось хотіло вирватися назовні, але Саша боявся це із себе випускати. Тепер з'явився ще й Рома. І бабуся...

— А давайте я вас познайомлю ближче! — запропонував Артемко. — Пам'ятаєш, Сань, я тобі в лікарні багато розповідав про Ромку. Ну от він перед

тобою, власною персоною. Найкращий брат у світі! Трохи, правда, занудний. Ну це в нього від розуму й тому, що він старший!

Сашкове лице раптом закам'яніло. Він довго стояв мовчки, а потім поліз у свої кишені й заходився там щось шукати. Намацавши, простягнув у кулаці Ромчикові.

— Ти хочеш мені щось дати? — запитав Рома.

Саша ствердно кивнув. Рома розтиснув Сашиного кулака й побачив там дві копійки.

— Ти хочеш дати мені це? А для чого?

Саша не знав, що сказати. Хлопцям здалося, що минула вічність. Аж раптом:

— Ти — старший.

Хлопці здивовано презирнулися.

— Ну то й що? Я старший, бо мені більше років, ніж тобі, ясно? Забери оце. Мені не треба.

— Сань, старший брат — це класно! — додав Артемко. — От послухай, по-перше, тебе більше ніхто не вдарить, бо в тебе є старший брат і він за тебе заступиться. По — друге, старший брат зробить за тебе уроки, — тут Артемко хитро глянув на Ромку, — якщо в тебе зовсім не буде сили!

Ромчині очі обурено глипнули на Артемка, але той, ніби нічого не сталося, продовжував:

— І взагалі, ти ще сам побачиш, як класно, коли є старший брат! Йому не треба за це грошей платити. Зрозумів?

Ні, Саша не розумів. Як це не вдарить? Як це заступиться? Він не міг цього збагнути. Але Ромчик уже обняв свого підопічного за плечі:

— Ходімо. Он мама гукає!

Під розлогим горіхом стояв стіл, накритий свіжою скатертиною. Біля нього порядкувала мама. Вона поставила кухоль молока й розставляла чашки. З хати вийшла бабуся, тримаючи в руках широкий глиняний полумисок, повний духмяних гарячих пиріжків.

— Сідайте, сідайте, — припрошувала бабуся, — пиріжечки смачненькі, тепленькі, тільки з духовки! Сідайте, перекусіть з дороги!

Саша стояв і довго дивився на пиріжки. Вони були такими пухкими й духмяними! І тут він згадав! Колись давно він бачив отакі пиріжки за вітриною супермаркету.

Колись давно він мріяв, що виросте, заробить грошей і купить собі отакий пиріжок. Він не стане їсти його відразу, а притулить до лица і вдихне запах гарячого тіста. Він закриє очі від насолоди і вдихатиме, аж запаморочиться в голові. Вдихатиме, аж поки пиріжок не захолює, а потім обережно відкусить малесенький шматочок і, розтягуючи задоволення, повільно смакуватиме його, і пиріжок танутиме в роті...

У носі знову защипало.

— Ну що ж ти, Сашуню? Сідай сюди! — Марина махнула в бік хлопчика рукою, показуючи місце.

Той перелякано відсахнувся. За столом запала тиша.

— Ходи сюди, дитино!

Марина простягнула руки, обхопила хлопчика й притулила до себе. Стиха промовила:

— Синочку мій. Не лякайся так. Я тебе ніколи не битиму. Тебе більше ніхто не скривдить! — в її голосі було стільки впевненості й тепла...

У носі закрутило ще більше, в очах нестерпно защипало. І зненацька те, що сиділо всередині Саші, що останнім часом шкреблося й просилося вийти, рвонуло назовні. Личко скривилося, виказуючи невимовні страждання. Сльози побігли по щоках. Хлопчик зайшовся гірким плачем. Затужив. Заголосив. Він виплакував нагромаджені роками біль і образи. Він оплакував своє маленьке нерадісне життя.

Хтось такий рідний підхопив його, посадив собі на коліна, пригорнув.

— Чш-ш! Чш-ш! — його гладили по спині, по голові, утирали сльози. — Чш-ш! Чш-ш! — колисали. — Чш-ш! Чш-ш! — заспокоювали. — Чш-ш! Чш-ш! — цілували.

Ніхто не знає, скільки часу минуло, поки хлопчик перестав схлипувати. Уперше в житті йому було затишно. Уперше в житті його лагідно обіймали. Саша хотів підняти мокрі від сліз очі, щоб заглянути в обличчя своєї мами, та сонце так виблискувало й сліпило, що він зажмурився, а коли розплющив очі знов, то помітив, що навколо них росте ціле море квіток. Увесь двір, де вони сиділи, і будинок, у якому він тепер буде жити, — усе потопало у квітах, а над ними літали... ні, не метелики. Над ними гуділи бджоли.

Саша не знав, звідки взялося це слово, але воно звучало й звучало в його голові. Це було слово "РАЙ!"